

uden Undersøgelse, uden Forsvar, blot efter et Skjøn, et System, der (Lovforslaget om Domsmagtens Ordning § 129) paalægger at vise Retten Lydighed med den meget positive Tilføielse, at „enhver Undladelse af at efterkomme Paalæg, som Retten lovligen giver en Sagfører, anses og straffes som Brud paa Embedspligter“, saa maatte det synes fremtidig at blive et meget voveligt Foretagende baade for Parter og Sagførere at indlade sig paa en Retsstrid for Domstolene, et Foretagende, som man helst saa længe som muligt maatte holde sig borte fra, efter som det letteligen kunde berede større Kalamiteter, end Sagen selv var værd. Med andre Ord, Dommervillaarlighed og Dommerdespoti ender erfaringsmæssig steds med at lukke Domstolene for de hæderlige Statsborgere, og saaledes at unddrage disse det store Gode, der ligger i en velordnet Retspleie. Man kan have hvilkensomhelst Mening man vil, om Nytten eller det Modsatte af Rettens Anstandskontrol, af at Retten paaser, at Sagerne ikke forhales ved Efterladenhed eller Udflugter af en hvilkensomhelst Art. Et maa man imidlertid nødes til at indrømme, nemlig at Retten i mange Tilfælde vil være ude af Staud til med nogen Paalidelighed at bedømme, hvorvidt der er eller har været tilstæffelig Grund til de af Partene eller deres Sagførere begjærede Udsættelser. At gjøre et Arbeide færdigt i den kortest mulige Frist, kan selv den arbeidsdygtigste Mand ikke i Længden udholde uden at gaa legemlig og sjælelig tilgrunde. Den Tid, i hvilken en bestjæftiget Sagfører kan og bør fuldende det ene eller det andet Arbeide, kan afhænge af en Række Omstændigheder, saasom hvilke andre Arbeider, der kunne være mere paa-trængende, og som derfor nødvendigvis først maa fra Haanden, hvilke Forstudier, der forud maa gjøres, hvilke Forarbeider til Stoffets Indsamling og Ordning, der vise sig nødvendige, hvor mange mere eller mindre heldige eller maasse forgjæves Forsøg Udfindelsen og Tilbeibringelsen af de rette Oplysninger har krævet m. m. Alt dette kan Sagføreren ikke uden et stort og Sagen uvedkommende Extraarbeide, samt mangen Gang endog ikke uden Stade for sin Parts Tare, gjøre Rede for, end mindre bevisliggjøre. Retten staa altsaa her uden Veiledning til at bedømme, om han forsvarlig har nyttet sin Tid. Tilbage blive derfor kun de Tilfælde, hvor der enten foreligger et flagrant Misbrug af Tiden, eller hvor et saadant med Urette antages at foreligge. I begge disse Tilfælde kan der da falde Straf; men de staa tillige begge som veltalende og uomstødelige Beviser paa, at i alle andre Tilfælde er den Regel,

at Parterne ikke maa begjære og Retten ikke bevilge Udsættelse uden gyldig Grund — illusorisk. Heraf lader sig det paalidelige og værdifulde Resultat drage, at, vil man haabe at fikke sig en hurtig Retspleie, saa maa man forsøge at gaa andre Veie.

Det turde maasse ikke være uden Interesse paa dette Sted i Korthed at omtale, hvorledes de nye tydske Rigslove stille sig til Spørgsmaalet om Nødvendigheden eller Hensigtsmæssigheden af en Kontrol fra Rettens Side i ovenanførte Retning. Rigsloven af 30te Januar 1877 angaaende den borgerlige Retspleie, siger i sin § 102: „Med Overenskomst imellem Parterne kunne Fristen, med Undtagelse af Nødsfrister*), forlænges eller forkortes“, og i sin § 228: „Parterne kunne komme overens om, at Processen skal hvile. Saadan Overenskomst har ingen Indflydelse paa Løbet af Nødsfristerne.“ I Motiverne til disse Paragrafer hedder det (S. 457): „En generel Indskrænkning i vilkaarlig Besøttelse for Parterne til at forlænge eller forkorte processuelle Fristen vilde ikke være begrundet hverken i Trang dertil eller i Hensigtsmæssighed. Principielt giver derfor“ de nævnte Paragrafer „Overenskomst imellem Parterne fuldt Spillerum“. Det ses saaledes, at Rigsloven ikke besætter sig med at give Domstolene det Hverv at holde nogen Kontrol med, om Parterne fremme Sagen med tilbørlig Hurtighed, men at man i Tydsland tvertimod er af den Ansættelse, at Saadant vilde være baade uforsødent og uhensigtsmæssigt. Som Følge af denne Ansættelse, der ogsaa gjaldt i den tydske Gemeinprocess, indeholder Rigsloven aldeles Intet om Straffe for at forhale Sagen ved opdagede Anstandsgrunde eller andre Udflugter, eller hvad dermed staa i Forbindelse.

Lovforslagets hele Bygning og System hviler hovedsagelig paa Gjenneførelsen af den Doktrin, „at Dommeren selv umiddelbart maa se og høre Vidnerne for at kunne fælde en retfærdig og velgrundet Dom“ (Processkommissionens Motiver S. 17), en Doktrin, der efter de nævnte Motivets Opfattelse (Side 2) i Straffeprocessen „betragtes som Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium . . . som Sandhedens bedste Prøvesten“, og derfor formentlig ogsaa bør gjenneføres i Civilprocessen. Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om denne Opfattelse af, hvad der i Straffeprocessen er anset for Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium, er fuldkommen rigtig. Om nemlig end de

*) Visse præklusive Fristen, hos os t. Ex. Appelfristerne.